

BEVEZETÉS

Csoportosítás

A kutyák fajtáit feladatuk, hasznosításuk szerint csoportosítják. Három fő csoportjuk:

VADÁSZKUTYÁK – fő típusaik: agarak, kopók, retrieverek, spánielek, tacsók, terrierek, véredek és vizslák.

MUNKA- ÉS ŐRKUTYÁK – fő típusaik: terelő- és kíséřőkutyák, őřzőkutyák, mentőkutyák, harci kutyák, masztiffok (más néven szelindekek), buldogok, buldogterrier, dogfélék, spiccek és szánhúzó kutyák.

ÖLEBEK – kis termetű kutyák.

VADÁSZKUTYÁK

Agarak (pl. afgán, angol, orosz, perzsa agár), kopók (pl. basset hound, beagle, erdélyi kopó), lajkák, pointerok (pointer, pudelpointer), retrieverek (pl. arany retriever, labrador retriever), spánielek (pl. amerikai cocker spániel, angol cocker spániel, angol springer), szetterek (pl. angol, gordon, ír szetter), véredek (pl. angol véred, bajor hegyi véred, hannoveri véred), vizslák (pl. magyar vizsla, német vizsla).

Kotorékebek: már ősidők óta arra használják, hogy föld alatti járataiba kövessék a dűvadat, ott felvegyék a harcot vele, és kiugrassák, vagy lefojtva onnan kivonszolják. Ilyen a tacsó, a terrier (pl. basenji, foxterrier, ír terrier, vadássterrier).

MUNKA- ÉS ŐRKUTYÁK

Pásztorkutyák (nyájőřző és terelőkutyák): abruzzói juhászkutya, angol border collie, ausztráliai kelpie, francia brie-i juhászkutya, komondor és kuvasz, mudi, puli, pumi.

Őřző-védő kutyák: airedale terrier, angol buldog, belga juhászkutya, bernáthegyi, boxer, bullmasztiff, bullterrier, csau-csau, dalmata, dobermann, dog, ír farkaskutya, komondor, kuvasz, leonbergi, német juhászkutya, óangol pásztorkutya, rottweiler, sarplaninai juhászkutya, schnauzer, skót juhászkutya.

Vakvezető kutyák: leginkább a nagyobb termetű kutyák felelnek meg ilyen célra, például az airedale terrier, a juhászkutya, a labrador, a retriever, az újfundlandi.

Harci kutyák: pl. az angol masztiff, argentin/dán/német dog, buldog, bullterrier, kínai harcikutya, staffordshire bullterrier.

ÖLEBEK

Bichon frisé, bolognai pincs, Cavalier King Charles spániel, csivava, kis olasz agár, máltai selyemkutya, mopszli, papillon, pekingi palotakutya, pincsi, pomerániai törpespicc, yorkshire terrier.

Magyar kutyafajták: erdélyi kopó, kuvasz, komondor, magyar agár, mudi, puli, pumi, rövid szőrű és drótszőrű magyar vizsla.

Vadkutyák (eléggé messze estek családfajuktól): dél-amerikai bozótkutya, ázsiai dól és a hiénakutya.

Kutyanevek

A kiskutyáknak nevet kell adni. A hagyományos megszokott nevektől (pl. *Bodri, Buxsi, Morzsi, Morzsa, Bundás, Cézár, Picur*) a különlegesekekig (pl. *Lasszó, Nyalóka*) bármi választható. Nem mindegy azonban, mit kiabál a gazdája az éppen elszaladt kutyája után, hogy visszacsalogassa, és fontos az is, hogy meggondoltan olyan nevet válasszon, amelyet később nem bán meg.

A hagyományos magyar kutyanevek egy része folyónév (*Sajó, Bodrog, Dráva, Száva, Tisza, Duna, Sió, Szamos, Maros* stb.). 1791-ben írták: „A ’mi Majorjainkban, és gulyáink mellett való Ebeket a’ Pásztorok közönségesen folyóneveknek nevérol nevezik *Dunának, Tizának, Sajónak* ’s a’t. azon az okon, hogy az ily nevű kutyák meg nem vesznek, vagy dühödnek. Ez minden fundamentum nélkül való babona és hazugság” (Nagyváthy II: 255). Szirmay Antal 1807-ben szintén így vélekedett: „A magyarok úgy vélik, hogy az olyan kutyának nem kell megvesznie, amely valamelyik közeli folyóvíz nevét viseli” (Szirmay 17). A kutyanevek között a klasszikusokon kívül vannak kifejezetten tenyészpároknak, illetve testvérpároknak ajánlott nevek (*Dirr és Durr, Hepe és Hupa*), amelyek egyedül is különlegesek (*Hepe, Durr* vagy *Csitt-Csatt* és *Piff-Puff*). A törzskönyvezett kutyák esetében mindenképpen viselni fogja az eb a kennel nevét, ahol született, és emellett bármilyen hívónevet kaphat még.

Mivel a kutyák csak két szótagnyi hangsort képesek könnyen megjegyezni, célszerű ezt figyelembe venni, és ezért nem is érdemes túl hosszú vagy kacifántos nevet választani. A szótagismélteléseket hamar megtanulják (pl. *Fifi, Dodo, Zizi, Lulu, Zsozso, Jojó*), azonban a tapasztalatok szerint azokra a nevekre, amelyekben sok az *f, l, b, p, a, o, u* betű, nehezebben hallgatnak.

Névválasztáskor figyelembe kell venni természetesen a nemet, valamint a méretet (*Picur, Góliát*), fajtát (*Foxi*), külsőt (*Foltos, Tarka*), viselkedést (*Huncut*) is. Választhatunk divatos, idegen nyelvi nevet (*Scooby*), elnevezhetjük híres emberről (*Einstein*), városról (*Róma*), folyóról (*Tisza, Sajó*) vagy más állatfajról (*Tücsök*). A kis testű kutyákhoz jól illenek a humoros, kedveskedő nevek (*Bubu, Pamacs, Titi, Pumpy, Hógolyó, Pamacs, Riffi, Cherry*). A nagy testűekkel viszont inkább a tekintélyt sugalló, stílusos nevek vannak összhangban, és ezek a kutyák jobban meg is jegyzik a kemény mássalhangzót tartalmazó rövid neveket (*Rex, Néró, Lord, Akira, Rocky*). Fontos szempont, hogy meg tudja különböztetni a saját nevét a többi szótól, tehát nagyon gyakran használt kifejezésekre és vezényszavakra ne hasonlítson a neve (*Ugyi, Fogdmeg, Gyereide*).

Amíg a nevét tanulja, lehetőleg ne becézzük, mert ettől csak összezavarodik. Ha a név lágy magánhangzóval (például *f*-fel) kezdődik, az azt követő első magánhangzó

legyen mély, hangsúlyos, ha viszont például az erőteljes *r* betűvel kezdődik, folytatható szinte bárhogy, a kiskutya hamar megjegyzi.

Szólások, közmondások

Kutyaugatás nem hallik az éjig. Lerázza, mint kutya a vizet. Mintha csak egy tarka kutya volna a világon. Annyi, mint a kurta kutya. Kutya van a kertben (*azaz rosszul van a dolog, baj van*). Kutyából nem lesz szalonna. Kommunista kutyából nem lesz demokrata szalonna. Leforrázott kutya az esőtől is fél. Ki kutyával hál, balhásan kel fel. Kutyafuttában, azaz gyorsan, sebesen. Kutyahájjal kenték meg a kődökét: 'hamis'; kutyaházi: 'haszontalan'; kutyahitű: 'hiteszegett, más vallású'; kutyalakodalom: 'koslatás'; kutyamosó: 'tisztiszolga'; kutyaporció: 'verés'; kutyaszilva: 'rosszul termő szilvafa'; kutyatelek: 'ahova a kutyák piszkítani járnak'; kutyazsírral kenekszik: 'hamis ember'; kutyafog: 'álnok, irigy, sértő természetű, másról rosszat mondó'; kutyafoganású: 'kutyateremtette'. Kutya: 'elítélendő személy', pl. gyáva kutya; melléknévként 'rossz' jelentésű, pl. kutya időket élünk. A CzF. szerint a „*kutya* valamint *eb* szóval él gyakran a magyar, midőn semmiséget akar kifejezni. Kutyában sem venni valamit, am. semmiben. Kutya baja, am. semmi baja. Az sem kutya, azaz az is ér valamit. Néha valami rosszat jelent, pl. kutyadolog. Kutyául járt, kutyául bántak vele, kikapta a kutyaporciót. Kutya dolga van. A nyers indulatú emberek szájában becstelenítő gúnyszó. Szemtelen, orcátlan, gyalázatos, ékes, koldús, csúf kutya. Koslató kutya. Mint káromló szó adta és teremtette szókkal jár, szelíden: kutya hordta, kutya szánkázta, kutya szántotta stb.”